

POSTWAARDESTUKKEN EN AANVERWANTEN VAN DE BERLIJNSE STADSPOSTEN

Tijdens ESPAMER '87 had ik het genoeg verscheidene goede thematische verzamelingen te mogen bewonderen. Onder andere een verzameling over zeilschepen die, naar mijn oordeel, ietwat te laag werden gewaardeerd en in een internationale FIP-tentoonstelling beslist een betere score zal halen.

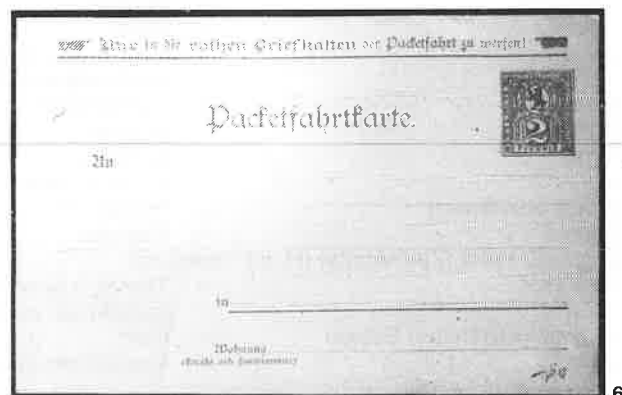
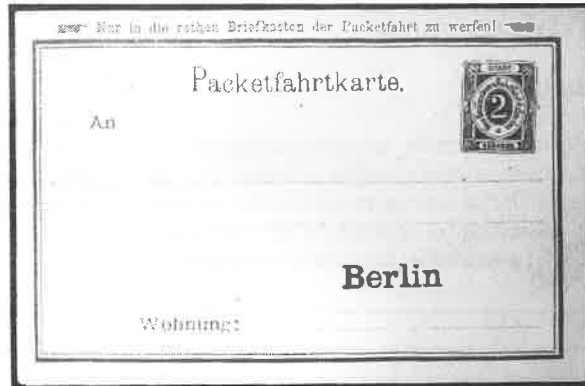
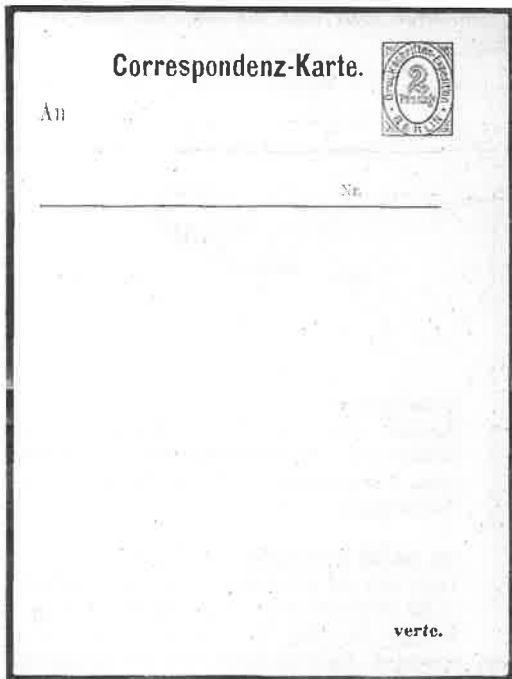
Dergelijke verzamelingen bekijk ik aandachtig, blad na blad, omdat er altijd iets van op te steken valt. Tijdens een dergelij-

ke bestudering gaat mijn interesse meestal uit naar de filatelistische beschrijving van de tentoongestelde documenten. Hierdoor werd mijn aandacht gevestigd op een postwaardestuk van de Berliner Packetfahrt, waarvan de beschrijvende tekst als volgt luidde: „Postwaardestuk van de Berlijnse lokaalpost opgericht in 1876”. Die beschrijving verwonderde mij en mijn verbazing was des te groter daar de verzamelaar(ster) over het algemeen zeer precies was in de omschrijving van de andere documenten.

Het zit zo dat Berlijn meer dan één stadspost heeft gekend en dat de Berliner Packetfahrt pas in 1883 werd opgericht.

Niemand is volmaakt, maar dergelijk voorbeeld getuigt van een bepaalde laksheid in speurwerk. In een thematische verzameling moeten de filatelistische beschrijvingen JUIST zijn. Dat was voor mij de reden tot het schrijven van dit artikel over de Berlijnse stadsposten.

Het is inderdaad zo dat de meeste Duitse vrijsteden in de tweede helft van de 19e

eeuw hun eigen posterijen kenden, thans „lokaalposten” of „stadsposten” genoemd, om de monopolisering van Thurn & Taxis tegen te werken. De meeste vrijsteden hadden slechts één stadspost. Daarentegen mocht Berlijn zich op TIEN stadsposten beroemen, in tegenstelling met wat de genoemde verzamelaar(ster) in haar tekst beweerde.

Een gedetailleerd overzicht kan een bron van informatie zijn voor wie met dergelijke documenten geconfronteerd wordt:

1. BERLINER FUSSBOTENPOST.
Oprichting 8 september 1800 - Opheffing 24 oktober 1806.
Opgericht door de Kaufmannsgilde der Specerei und Materialienhandlungen.
Uit dit tijdperk zijn geen postwaardestukken voorradig.

2. BRIEF- UND DRUCKSCHRIFTEN-EXPEDITION J.J. SCHREIBER.
Afb. 1 en 2.
Opgericht 27 mei 1874 - Opheffing augustus 1874.
Gevestigd: Berlin West, Mohrenstrasse 35.

3. BERLINER PACKETFAHRT.
Oprichting 5 augustus 1883.
Deze stadspost was de belangrijkste van Berlijn. Deze stadspost is blijven bestaan tot in 1951, onder diverse namen zoals Berliner Packetfahrt Aktien-Gesellschaft, Neue Berliner Omnibus- und Paketfahrt Actien-Gesellschaft en Berliner Packetfahrt Bartz u. C°. De benaming kwam zelfs nog voor in de telefoongids van 1974/75. Na 1906 verschenen echter geen postwaardestukken meer. Afb. 3 t/m 6.

4. BERLINER VERKEHRS-ANSTALT „HANSA“ 1. Oprichting 19 juni 1886 door Achilles & Reinhold Kühn.
Opheffing 19 november 1886.
Afb. 7.

5. BERLINER VERKEHRS-ANSTALT „HANSA“ 2. Oprichting 24 november 1886 door Hahn, Achilles & C°. Opheffing 15 februari 1887.
Afb. 8

6. DEUTSCHE PRIVAT-POST LLOYD.
Oprichting 18 augustus 1886.
Opheffing 20 oktober 1886.
Afb. 9.

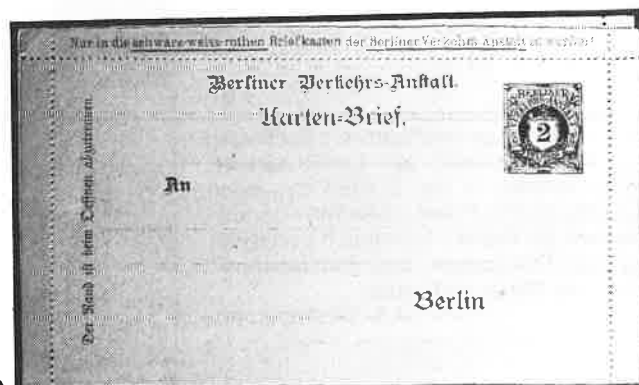
7. BERLINER VERKEHRS-ANSTALT.
Oprichting 1 oktober 1895 door Achilles.
Opheffing in 1897.
Afb. 10.

8. BERLINER PRIVATPOST UND SPEDITION A.G.
Oprichting 31 mei 1895 door Paul Isaak & Edmund Hintze.
Vestiging: Berlin C., Niederwallstrasse, en later, in 1897 in de Kommandantenstrasse 16.

In juni 1897 door de Berliner Packetfahrt overgenomen.
Afb. 11

9. PRIVATPOST COURIER G.m.b.H.
Oprichting 1 september 1906 (omstreden datum).
Opheffing einde 1908.

10. STADS-GÜTENVERKEHR BERLIN.
Oprichting in 1941 door F. Wilhelm.
Opheffing 15 april 1945.

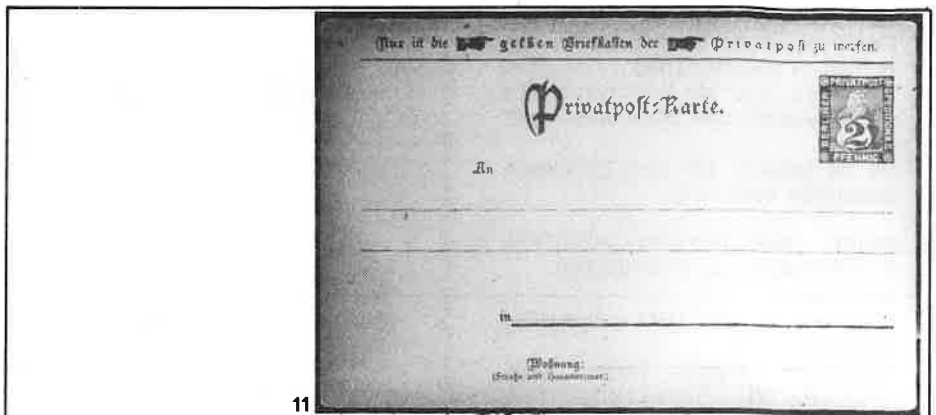
Bovenvermelde inlichtingen zijn belangrijk wanneer filatelistische beschrijvingen dienen toegepast te worden. Wat nu de thematische kant aangaat, mogen wij van deze 10 Berlijnse stadsposten nrs. 1, 5, 7, 9 en 10 best vergeten aangezien nrs. 1, 9 en 10 nooit postwaardestukken hebben uitgegeven en 5 en 7 geen thematisch interessante postwaardestukken op de markt hebben gebracht (tenzij men de lo-kaalposten aanhaalt in een historisch-thematische verzameling).

Daarentegen hebben de overige stadsposten werkelijk voor juweeltjes in de thematische filatelie gezorgd. Enkele voorbeelden hiervan zullen u zeer waarschijnlijk overtuigen:

- Afb. 12 : Berliner Packetfahrt Aktien-Gesellschaft -Postwaardestuk gefrankeerd op bestelling - Propaganda-tentoonstelling.
- Afb. 13 : Brief- und Druckschriften-Expedition - Postwaardestuk 1873 - keerzijde Publicitaire Correspondenz-Karte.
- Afb. 14 : Neue Berliner Omnibus- und Packetfahrt Actien-Gesellschaft -Postwaardestuk 1887 - Gelukwensomslag met ambtshalve binnenkaart.
- Afb. 15 : Berliner Packetfahrt Aktien-Gesellschaft -Postwaardestuk 1898 gefrankeerd op bestelling -Publicitaire postkaart.
- Afb. 16 : Neue Berliner Omnibus- und Packetfahrt Actien-Gesellschaft - Publicitair postwaardestuk 1887 gefrankeerd op bestelling.
- Afb. 17 : Neue Berliner Omnibus- und Packetfahrt Actien-Gesellschaft - Publicitair Postwaardestuk 1890 gefrankeerd op bestelling.
- Afb. 18 : Deutsche Privat-Post Lloyd - Publicitair postwaardestuk 1886 met opgekleefde postzegel, gefrankeerd op bestelling.
- Afb. 19 : Deutsche Privat-Post Lloyd - Publicitair postwaardestuk 1886 met opgekleefde postzegel gefrankeerd op bestelling.
- Afb. 20: Berliner Privatpost und Spedition A.G. -Postwaardestuk 1896 - Sieromslag met opengeslagen klep.
- Afb. 21 : Berliner Verkehrsanstalt „Hansa“ 1 - Publicitair postwaardestuk 1886 gefrankeerd op bestelling.

Verdere meer gedetailleerde inlichtingen over de stadsposten van Berlijn kunnen geput worden in de BOREK-catalogus „Die Deutschen Privat-Anstalten - Band I - Aachen bis Berlin - Handbuch und Katalog der Freimarken uns Ganzsachen“ van Hans Meier zu Eissen.

J.A. Desimpelaere

11

12

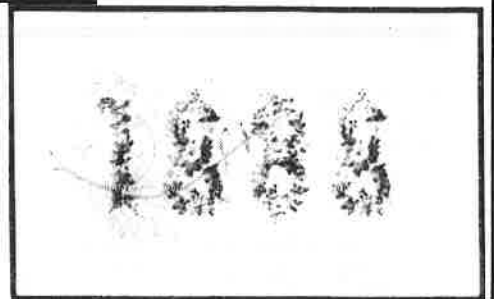
Preis der Annoncen: 1/2 Seite auf 5000 Correspondenz-Karten 10 Thaler.

<p>Capitain R. MACKS Leipziger Strasse 174. Lager finanzieller, Boten- und Ma- queterie-Materialien. Atelier für complete Salons- und Zimmer-Einrichtungen, sowie für einzelne elegante Polster- möbel.</p>	<p>Druck-Verzierung. Neus Sitze u. Striche Waldst. (Eclairer, Tafelst.) von J. Neumann Jr. Neue Schönhauser-Strasse 1. Stages 3. Berlin. Eigentümlich die Herren, Damen und Kinder-Striche, Bienen-Weisen-roube und Waldstich-Striche.</p>	<p>Papier-Fapeten-Fabrik von HEINR. GERHARDT & Co. BERLIN Brüder-Strasse No. 3.</p>
<p>Vegetar Eigen-Gesundheits-Kaffee. Türk. Kaffee mit einem Koffein zusätzlich, gibt dem Körper eine erquickende Wirkung und eine gute Verdauung. Es ist zu empfehlen für er- krankte Personen und vornehmlich für Personen, welche bei einem kurzen Aufenthalt in einem Klima verweilen.</p>	<p>Verfasser AUGUST RADICKE Friedrichstr. 111. Eingang links.</p>	<p>Verfasser Adolph Rössler Post-Strasse 21.</p>

13

14a

14b

Hier in die roten Briefkästen der Postämter zu werfen.

Postkarte
Packetfahrtskarte.

Mit Sie

Kakao-Compagnie Theodor Reichardt

Zweigniederlassung **Berlin S. W. 12**
 Zimmerstr. 92/93.

Preis pro Karte 1 Pf. 10.

15

Packetfahrtskarte.

An die Hefefabrik von
Herrn S. Mathes

BERLIN N.
 No. 10, Mohren-Platz, No. 10.

Preis pro Karte 1 Pf. 10.

16

Hier in die roten Briefkästen der Postämter zu werfen.

K. Heilbrunn Söhne, Berlin S. Drestener Str. 97.
 Pergament- und Trockenpapiere,
 Preispro-Aus. 1/2, 2/3.

Postkarte
Packetfahrtskarte.

An

BERLIN

Wohnung:

17

Sedan-Panorama
 am Bahnhof Alexanderplatz,
 von 10 bis 11 Uhr.
 Eintritt 1 Mark.

Erstes PANORAMA
 am Bahnhof Köpenick.

Kämpfe von Marie
 in Kamerun mit Hermann
 v. Wissmann 1884/85.
 Eintritt 1 Mark.

National-Panorama
 am Königsplatz.
 von 10 bis 11 Uhr.
 Eintritt 1 Mark.

Schlacht von Plewus
 am 27. August 1914.
 Ueberzug über den Balkan
 deutsch, v. 10 Uhr bis 11
 u. 12 Uhr.
 Eintritt 1 Mark.

Castans Panopticon.
 Aufnahmen der
 obersteilsten
 schneebedeckten
 Gletscher der Welt
 auf einem Berg von
 S. M. König Ludwig
 gemalt.

LLOYD-KARTE.

An

Berlin

Telegraphen | h. Hrn. Haasenstein & Vogler, Barth-Str. 15.
 135, Potsdamer-Str.
 Annalen | O. L. Dux & Co., Zimmer-Str. 19.
 Central „Lloyd“ | Orinotr. 18 u. sämtlichen Filialen „Lloyd“
 2 — 6 Uhr.

Preis pro Karte 1 Pf. 10.

18

Maschinenbau
 & Bauwerkschule
 Heilbrunn Söhne,
 Postfach 100, Berlin S. W. 12.

PERGAMENTPAPIERE
 alle und sonst, in großer
 Auswahl, in allen Formaten,
 billige Preise.

AUG. TÖNNESMANN, Düsseldorf.

Original-Originals der ersten
PERLEBERGER
 Glanzzwilche
ROSE LOUIS VOLKMANN
 von Heilbrunn Söhne, Berlin S. W. 12.

G. VOLKMANN, Berlin, 64, Leipzigerstr.

Original-Originals
 der Lloyd-Karten
G. Volkmann
 Leipziger-Strasse 64
 2 — 6 Uhr

LLOYD-KARTE.

An

Berlin

Telegraphen | h. Hrn. Haasenstein & Vogler, Barth-Str. 15.
 135, Potsdamer-Str.
 Annalen | O. L. Dux & Co., Zimmer-Str. 19.
 Central „Lloyd“ | Orinotr. 18 u. sämtlichen Filialen „Lloyd“
 2 — 6 Uhr.

19

Bloeker's
 holländischer Cacao
 ist überall vorrätig.

Trockenfütterungs-Milch für Säuglinge.
 in versch. Sorten, Preis 25 Pf. & 1/2 Liter bis zu 1/2 Liter.

Berliner Milchkur-Anstalt
 Postfach 100, Berlin S. W. 12.

HANSA-KARTE.

An

Berlin

Telegraphen | h. Hrn. Haasenstein & Vogler, Barth-Str. 15.
 135, Potsdamer-Str.
 Annalen | O. L. Dux & Co., Zimmer-Str. 19.
 Central „Lloyd“ | Orinotr. 18 u. sämtlichen Filialen „Lloyd“
 2 — 6 Uhr.

Otto Weber's
 Extraktives
 „Original“.

W. H. Müller
 Extraktives
 „Original“.

Die köstlichste Bouillon
 Extraktives
 „Original“.

Telegraphen | h. Hrn. Haasenstein & Vogler, Barth-Str. 15.
 135, Potsdamer-Str.
 Annalen | O. L. Dux & Co., Zimmer-Str. 19.
 Central „Lloyd“ | Orinotr. 18 u. sämtlichen Filialen „Lloyd“
 2 — 6 Uhr.

21

PRIMATPOST
 10
 BERLIN
 10
 10

20